

НОВИ СТРАТЕГИИ, ПАРТНЬОРСТВА И МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО В АНТИДОПИНГОВАТА ОБЛАСТ

Дима Карова

докторант в докторска програма

„Публична администрация“ на

Нов български университет

Резюме: В статията се разглеждат нови стратегии в политиката на WADA за засилване на борбата срещу допинга в спорта. Предизвикателство пред Националната Антидопингова Организация (НАДО) в Р България – Антидопингов център (АДЦ) - публична административна структура към Министъра на младежта и спорта е да транспонира съвременните международни правила и норми в антидопинговата област на национално ниво, както и да ги прилага ефективно. Акцентирано е на ролята на партньорствата и международното сътрудничество в областта, за формиране на **ефективна система за допинг контрол и превенция (СДКП)** в Р България

Ключови думи: Световна Антидопингова Агенция (WADA), Национална Антидопингова Организация (НАДО), АДЦ, Система за допинг контрол и превенция (СДКП), Институт на Националните Антидопингови Организации (иНАДО) транспониране, хармонизиране, партньорства и международно сътрудничество.

NEW STRATEGIES, PARTNERSHIP AND INTERNATIONAL COOPERATION IN ANTI- DOPING AREA

Dima Karova

Ph. D. student in Ph.D. Program

Public Administration

New Bulgarian University

Abstract: The article discusses new strategies in WADA policy for more effective anti-doping control in the sport. A challenge for the National Anti-Doping Organization in Bulgaria - Anti-Doping Centre as a

public administrative structure in the Ministry of Youth and sport is to transpose to national level the modern international rules and standards in anti-doping control and to implement them effectively. The emphasis is on the role of partnership and international cooperation to form an effective system of doping control and prevention in Bulgaria

Key words: WADA, National antidoping agency, implementation, harmonization, compliance, partnership and international cooperation

Партньорствата и международното сътрудничество в област като борбата срещу допинга са от съществено значение за увенчаването ѝ с успех. Проблемът с допинга надхвърля многократно пределите на всяка отделна държава, затова следва да се обединят усилията на всички заинтересовани страни.

Използването на все по - нови и усъвършенствани допинг вещества, дизайнер-стероиди и кръвен допинг в спорта, провокира борбата срещу тях да премине в нов стадий, стадий на нови, интелигентни подходи за откриването им. **Фокусът се променя от аналитичните (положителните допинг проби) към неаналитичните, косвени методи** за доказване на нарушаване на антидопинговите правила (такива са **разследвания** за производство, притежаване и трафик на допинг вещества и методи, както и въвеждането на АВР (**Биологичен паспорт на спортиста**) и др.

В тази борба никоя страна сама за себе си не може да успее да се справи с такъв феномен като допинга в спорта в световен мащаб, затова е необходимо трансгранично сътрудничество и интегриран подход към решаване на проблема с допинга.

Създава се **мрежа от антидопингови организационни структури (Национални-НАДО и регионални-РАДО)** навсякъде по света, които допринасят за:

- *хармонизиране международната уредба в антидопинговата област;*
- *привеждането на нормативната уредба в действие;*
- *провеждане на допинг контрол и превенцията на местно ниво, вкл. и с разследващи функции (включени в новия Кодекс, 2015)*

Сътрудничеството в антидопинговата област цели подобряване на международните връзки и предвижда:

- Сътрудничество със **Световната антидопингова агенция (WADA)** чрез спазване на **Световния антидопингов кодекс (Кодексът)** и **Международните стандарти**, вкл. техническите документи (ТД) , които са задължителни за прилагане и изпълнение;
- Сътрудничество със структурите на Съвета на Европа и на Европейския съюз чрез подписване на международни споразумение и допълнителни протоколи;
- Разширяването на връзките с ЮНЕСКО за образование, наука и култура и Световната здравна организация;
- Организиране на обмен на информация между антидопинговите организациите на страните, подписали Световния антидопингов кодекс, които да споделят натрупания досега опит в борбата с допинга и конкретно с iNADO;
- Сключване на повече двустранни и многостранни договори за сътрудничество, меморандуми и алианси, за обмяна на информация и добри практики в антидопинговата област.

През 2010г. в България се създава Национална Антидопингова организация - **Антидопингов център (АДЦ)** (БГ НАДО) – Публична административна структура, орган към Министъра на младежта и спорта второстепенен разпоредител с бюджетни кредити, правоприемник на Националната Комисия за допинг контрол (НКДК) и Лаборатория за допингов контрол. **Антидопинговият център** е създаден с ПМС 232/11.10.2010г. и е със седалище в гр. София.

Центърът е специализиран контролен орган по смисъла на чл. 66, ал. 1 от Закона за физическото възпитание и спорта и чл. 60 от Закона за администрацията.

АДЦ има юридически и автономен характер на национално ниво за антидопинговата дейност, която осъществява и е отговорен за

създаването на регламенти, организация и провеждане на допинг контрола и превенция в България в съгласие със световните стандарти.

Структурирането на **Антидопинговия център в Република България** е стъпка в правилната посока за осъществяване на задълженията на държавата за вземане на мерки по Конвенцията за борба срещу употребата на допинг в спорта на ЮНЕСКО и други международни спогодби в областта на национално ниво.

За да усъвършенства АДЦ своята дейност, той следва да е **активната страна** при търсене на подкрепа, да инициира много форуми и да сключва двустранни и многостранни споразумения за сътрудничество в сферата, както на национално, така и на международно ниво; да прилага добрите практики от най-добре развиващите се антидопингови организации, за да компенсират изоставането в развитието на тази област в България. От това ще зависи темпото, с което ще се развива и усъвършенства, за постигане на желани резултати за **устойчиво развитие на ефективна система за допинг контрол и превенция (СДКП) в страната.**

Администрирането на Антидопингови програми е специализирана област.

WADA въвежда ADAMS - Антидопингова административна и управляваща система за управление на всички антидопингови програми на всички страни в света подписали Кодекса. Тя представлява уеб базирана система с различни нива на достъп на всички участници в световния антидопингов процес.

WADA има задължението да координира антидопинговата дейност на всички страни, подписали Кодекса, и с тази цел развива и предоставя механизъм за реализирането ѝ.

ADAMS е постоянно действаща, с конфиденциални и различни нива за сигурност на достъп. Обвързана е с **ISPPPI – Международен стандарт за защита на личността и личните данни.** Тя съхранява и отчита допинг тестовете на всяка Антидопингова организация по света,

управлява резултатите от положителните допинг проби (**неблагоприятните и атипичните аналитични резултати**) на спортистите, предоставени от всяка акредитирана от WADA антидопингова лаборатория, а от спортистите събира и обработва подадената от всеки спортист на международно ниво информация за неговото местонахождение, **„винаги и навсякъде“** във връзка със задължението на спортиста **да бъде на разположение за извънсъстезателно допинг тестване по всяко време**, разписано в Кодекса. Цит. *„Информацията за местонахождение е едно от най-мощните средства за борба срещу допинга, тъй като дава възможност за координирано и ефикасно планиране и провеждане на най-важния елемент от процедурата за допингов контрол – извънсъстезателно тестване без предизвестие. Всеки спортист, който предоставя информация за местонахождение знае, че благодарение на нея, антидопинговите организации са в състояние да го открият за проверка винаги и навсякъде, което значително ограничава шансовете за „успешно“ допингиране“.*

Това е стратегия на WADA, която се прилага от години за засилване на ефективността при тестването на спортистите.

Световната Антидопингова програма (WADP) се администрира от Световната Антидопингова агенция и включва Световния антидопингов кодекс (WADC) и задължителните Международни стандарти (5 на брой). Те са разработени от WADA в консултации с антидопинговите организации.

Целта на изискванията е да гарантира, че антидопинговите организации, извършващи антидопингови програми и свързаните с тях дейности са приобщени към набор от **минимални изисквания общопризнати като приложими и подходящи за всички спортове и страни.**

Освен сертифициране на АДО, WADA предвижда от 2015г. и въвеждане на акредитационна система за тях, подобно на тази за Антидопинговите лаборатории.

Световната Антидопингова програма (WADP) включва:

Ниво 1 – Световен Антидопингов Кодекс (задължителен)

Ниво 2 – Международни стандарти (задължителни) - 5бр., вкл. Всички ТД (технически документи) към тях

Ниво 3 – Модел за най-добри практики и Ръководства (препоръчителни)

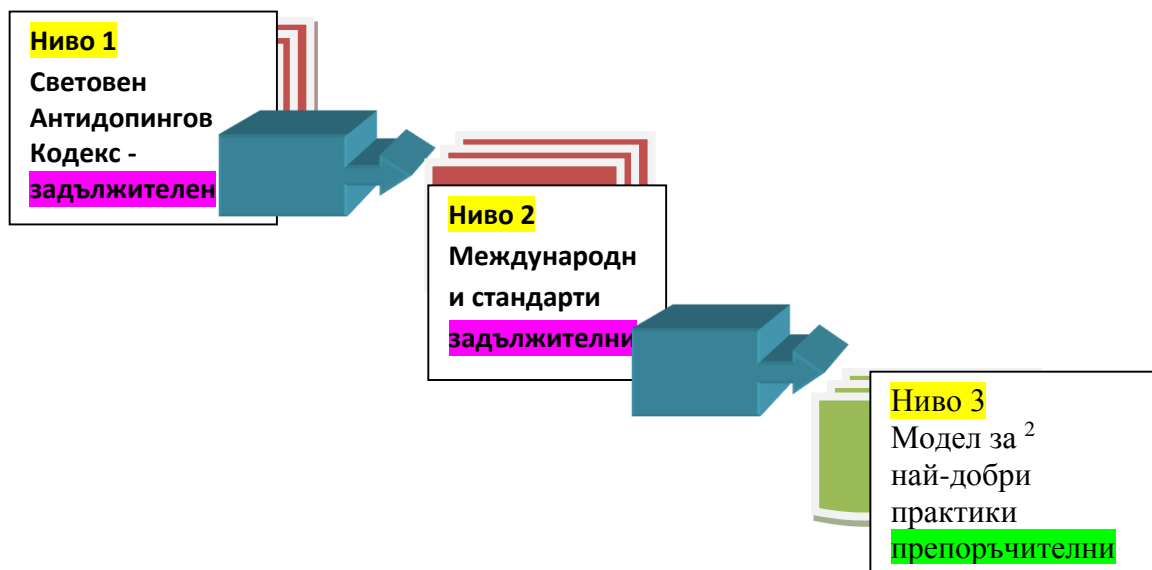

Схема 1

Световната Антидопингова програма (WADP)

Кодексът работи **в съгласие с пет Международни стандарта**, които целят да насърчат и хармонизират антидопинговите организации, а именно: **the Prohibited List, Testing, Laboratories, Therapeutic Use Exemptions (TUEs), and Protection of privacy and personal information (ISPPPI)**, съответно в превод: **Списък на забранените субстанции и методи (за кратко – Забранителният списък), Международният стандарт за тестване и разследвания, Международният стандарт за лабораториите, Изключения за терапевтична употреба и Защита на личността и личните данни и анекс.** (Вж. Схема 1).

Тези стандарти са обект на дълги консултации сред партньорите на WADA и са задължителни за всички страни, подписали Кодекса. Измежду тези стандарти, *Забранителният списък*⁴² е „крайъгълният камък“ на Кодекса (вж. чл. 4 и сл. от Кодекса) и ключов компонент на хармонизацията. Това е един международен стандарт – *Забранителен списък*, преразглеждан ежегодно, а понякога и по-често – определящ веществата и методите, забранени по време на състезание и извън състезания.

„Международно сътрудничество“ – (ръководство)

Една от най-развитите страни в антидопинговата област е **Норвегия** с действащата национална антидопингова организация- **Anti-Doping Norway** – създадена като фондация, независима от Националния Олимпийски и Параолимпийски комитет и от Правителството.

Ръководство „Международно сътрудничество“ е иницирано от **Националната Антидопингова организация на Норвегия (Anti-Doping Norway)** и **WADA** вследствие на Международния симпозиум “International Cooperation”, проведен в Норвегия и подкрепен от WADA. Националните антидопингови организации и **iNADO** (Вж. по-долу) са допринесли за осигуряването на техния опит и знания в тази област довела до събирането и включването им в това Ръководство.

*"Ключов фактор за успех в борбата срещу допинга в спорта са **Партньорствата**. Надявам се, това Ръководство да улесни NADO-NADO партньорствата, да увеличи световния капацитет и цялостната ефективност на борбата в световен мащаб срещу допинга в спорта. Насърчавам всички NADOs да използват тези насоки, за да структурира и ръководи стратегически партньорства",* казва **Sir Craig Reddie, President**, World Anti-Doping Agency, избран на IV Световна конференция на WADA в Йоханесбург (ЮАР) - 15-17, ноември, 2013г. за своя **3 годишен мандат от 01.01.2014 г.**

Норвегия участва и в международен проект, по създаването на **iNADO (Институт на Националните Антидопингови организации)**.

Заедно с водещи партньори в антидопинговата област от UK, USA, Канада и Австралия, те финансират проект за учредяването на iNADO. На 13, ноември, 2011г, в Париж това става факт. За седалище е избран град Бон, Германия.

Основан е като non-profit организация, с цел да представлява всички Национални антидопингови организации (НАДО). iNADO действа като независима адвокатура на всички НАДО. Оказва им и методическа помощ. Тя помага на всички НАДО, особено на новите организации да въведат и подобряват антидопинговите си програми и да адаптират най-добрите световни практики в областта. iNADO има разработен Стратегически план за периода 2012-2015г., както и оперативен план за 2014-2015г.

Една от новите стратегии на WADA е приоритизирането на неаналитичните методи за доказване на нарушаване на антидопинговите правила.

Това са **притежаването, трафика и разпространението** на допинг вещества и методи от спортисти или други лица (треньори, лекари и др.), които са част от нарушаването на антидопинговите правила и подлежат на санкциониране. Акцентът тук е върху **разследващите функции** на Антидопинговите организации и обвързването им с нормативни документи, даващи възможност за ефективни санкции.

За да се пребори с все по-новите и усъвършенствани допинг вещества и методи използвани от спортистите и техните екипи, WADA предприема все по-драстични методи и подходи, с които да им се противопостави. Разработването на [Intelligence](#) (разследвания, разузнаване, търсене на нови знания, чрез събиране на информация) в борбата срещу допинга в спорта е една от съществените промени в последно ревизирания Антидопингов кодекс на WADA, влизащ в сила от

01.01.2015г. за всички Антидопингови организации в света, вкл. и за БГ НАДО.

Към момента, в Българската антидопингова нормативна уредба само формално са въведени тези елементи – **притежаването, трафика и разпространението** на допинг вещества и методи от спортисти или други лица (треньори, лекари и др.), от антидопинговия процес, **без да има възможност за ефективното им прилагане.**

Правила и регулаторни механизми за борба срещу допинга в България

Най-общо казано лекарствените продукти за хуманната медицина в България, както и в целия ЕС са на **разрешителен режим**. В изпълнение на Директива 2001/83/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (т.нар. **Рамкова директива**) се установяват *inter alia* правилата за производство, внос, пускане на пазара и дистрибуция на едро на лекарствени продукти в Съюза, както и правила във връзка с активните вещества влягани в лекарствените продукти. Директивата е транспонирана в Българското законодателство чрез Закона за лекарствените продукти в хуманната медицина (ЗЛПХМ).

Разрешенията за употреба на лекарствените продукти се издават от Изпълнителната агенция по лекарствата (ИАЛ) – националния лекарствен регулаторен орган – второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към Министъра на здравеопазването.

За допинг веществата няма изключение. Те са разрешени най-често „по лекарско предписание“. По-голямо ограничение има за **наркотичните вещества (които са част от допинг веществата)**, по ЗЛПХМ и по Закона за контрол на наркотиците и прекурсорите (ЗКНПВ), като се *разрешават за употреба и са по лекарско предписание със зелена рецепта.*

Ако не са от разрешените, подлежат на административно-наказателно санкциониране, за предоставяне или продажба на неразрешени лекарствени продукти по ЗЛПХМ.

Ако е внос/износ – по **Правилника на Закона за митниците**, трябва да са с разрешителен режим – и според вида на митническия режим. Може да се обсъжда ангажиране на наказателна отговорност – по 354 от НК за придобиване, държане, разпространение.... **на силно действащо вещество**, което е с разрешителен режим, без надлежно разрешение. Преценката е конкретна – прави се запитване отново към ИАЛ с какъв режим е лекарството и към коя фармакологична група спада. Въпросът със списъка на силно действащите вещества в Р България е може да се каже не точно определен, трябва експертна преценка- по точни химически и токсикологически характеристики се определят с комплексна експертиза.

Към настоящия момент приложимото законодателство в Република България по отношение на допинг веществата е **твърде слабо**. Ако бъде даден на някого, напр. **анаболен стероид (вид допинг вещество)** и това предизвика у него увреда – обратима или не – във вид на разстройство на здравето, опасно за живота – постоянно или временно- и това е в причинна връзка с употребата на стероида (има такъв страничен ефект) - може да бъде понесена наказателна отговорност по чл.133 от НК.

Това обаче е трудно доказуемо...

Факт е, че разпространението на допинг вещества от много време насам е със неизяснен статус към момента или ако не с неизяснен, то поне със спорен регламент.

Каква е ситуацията в другите страни?

Ситуацията на националните законодателства по отношение на допинга варира в Европа. От изследване през 2004г. става ясно, че основната група страни от ЕС имат **действащи Антидопингови закони** (Франция, Испания, Италия, САЩ). В последните години все повече страни изработват или одобряват Антидопингово

законодателство (Португалия-2009, Швейцария-2012, Белгия, Френската общност-2012, Румъния-2008, изм.2014 г. и др). Както в тези страни, в които има действащи Антидопингови закони, така и в другите страни, където правилата срещу допинга са част от друг закон, трябва да има фундаментални членове за въвеждане на такива правила на базата на държавни санкции.

Представително изследване на Barrie Houlihan and Borja García, Loughborough University, August 2012, на законодателствата на 51 страни за контрол на производството и разпространението на лекарствени продукти, помагачи за издръжливост в спорта, е представено в **таблица 1**.

"Използвано законодателство във връзка с контролиране на производството, движението, вноса, разпространението и предлагането на лекарствени продукти за издръжливост в спорта (The use of legislation in relation to controlling the production, movement, importation, distribution and supply of performance-enhancing drugs in sport (PEDS))"

Таблица 1

Типове законодателства (за контрола на лекарствени продукти за издръжливост в спорта)

Category A Специфично законодателство /специални закони/	Austria* (2007), China* (2004), Cyprus (2009), DR Congo* (2011), Denmark (1999), France (2008), Hungary (2011), Iceland* (2009), Italy* (2000), New Zealand (2007), Norway (1992), Portugal (2009), Romania (2008), SanMarino (2010), Serbia (2005), Spain* (2006), Sweden (1992, 2011) and Tunisia* (2007) 18 countries

Category B Общо законодателство в спорта (вкл. Насилието в спорта, корупцията, както и допинга)	Greece (2008), Luxembourg (2005), Mexico (2003) and Nicaragua* (2005) 4 countries
Category C Общо законодателство с лекарствени продукти (индикира, където се припокрива с ограниченията на WADA за спортисти)	Belgium, Canada, Colombia, Finland, Guatemala, India, Japan*, Latvia*, Lithuania*, Niger (partial coverage), Peru, Philippines, Russian Federation, Singapore, Slovakia, Sri Lanka, Swaziland*, United Kingdom*, United Arab Emirates (partial coverage), United States of America and Uruguay 21 countries
Category D Друго законодателство (в митниците, медицината, публично здравеопазване, храни, лекарства и наркотици)	Australia, Cuba, Ghana, Ireland, Kazakhstan, Morocco, Netherlands and South Africa 8 countries

* Страните докладват, че тяхното законодателство в областта е в съгласие и със митниците, обща лекарствена политика и фармация.

От представените данни може да се направи извода, че почти 50:50 са страните с регулации по отношение на лекарствените продукти използвани в спорта със специфични закони (категория А) и страните от (категория С), които се позовават на общо законодателство с лекарствените продукти.

В резолюция на ЕП от 02.02.2012г. се казва, че страните-членки трябва да **криминализират употребата на допинг**: *цит. "Пренасянето и продажбата на незаконни допинг вещества следва да се третира по същия начин, по който се третира трафикът на наркотици"; "Борбата срещу допинга, насилието по стадионите, уреждането на срещи и сенчести сделки на спортни агенти изискват координирани действия на европейско ниво"*.

Резолюцията в областта на спорта е първата, която ЕП приема съгласно чл. 165 на Лисабонския договор. Лисабонският договор позволява създаване на законодателна база в спорта и това е една от големите промени в европейското право след приемане на договора.

Към момента България **няма специален Закон за борбата срещу допинга**, а се позовава на **Закона за физическото възпитание и спорта** и **Наредбата за допингов контрол при тренировъчна и състезателна дейност**, което създава доста противоречия и води до правни последици, особено по отношение на налагането на санкции с подзаконов акт.

Безспорна е необходимостта от усъвършенстване на нормативната уредба в тази област. **Нормативната база** трябва да се развива в посока на разработване на **специален антидопингов закон или препратки – допълнения към други специални закони**, като напр. Контрола на трафика и притежаването на допинг да се добави към съществуващия **Закон за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите** в сила от 03.10.1999 г. и последващи изменения.

Проблем в последните години е и разпространението на **фалшиви лекарствени продукти**. Жертва на такива високо-рискови лекарства, често са ставали спортисти с позитивиране на проби при тестване. Такъв е **случаят с 11-те уличени в употреба на допинг щангисти**, на практика целият национален отбор по вдигане на тежести, тествани в **извънсъстезателен контрол преди Олимпиадата в Пекин, 2008 г.**

Отново с националния отбор по вдигане на тежести се случи и **аферата с лекарствения продукт „Ороцетам“**, за който лекарствен продукт бе открито, че е замърсен с малки количества **Furosemide** (вещество-диуретик, което не би трябвало да го има в състава на продукта), но количество достатъчно да **позитивира пробите на 3-ма български шампиони на Олимпиадата в Сидни, Австралия, 2000г.** Държавните ръководители и треньори, присъствали на Олимпиадата, шокирани от станалото, сравняват случая със **световна конспирация** срещу много силния тогава отбор на България по щанги.... А то се оказва всъщност **използване на неволно замърсен препарат** при неговото производство, поради липса на достатъчно качествен контрол, т.е. липса на Добра Производствена Практика (ДПП) във фармацевтичните предприятия по това време в България. Замърсяването на Ороцетама с Фуросемид беше своевременно (в рамките на 24 ч.) **открито от действащата тогава Българска лаборатория по допинг контрол**, благодарение на която не бяха уличени и други(освен тримата щангисти) спортисти, приемали редовно лекарствения продукт, от българския олимпийския отбор в Сидни.

Има много други изследвания от Антидопинговите лаборатории в света, споделяни от водещи специалисти в допинг контрола, като **Hans Geiger – Кьолн, Германия**, Grigory Rodchenko - Москва, Mia Lamor - Букурещ - Kostas Georgakopoulos - Атина, Marshal Saugy - Лозана, Швейцария, Hans Delbeke - Gent - Белгия и др. директори на съответните акредитирани лаборатории към WADA, в които са констатирани случаи на **идентифициране на лекарствени вещества съвсем различни от обявените на опаковката.**

Освен допинг рискови, тези **фалшиви лекарствени продукти** са и заплаха за здравето на всички, които ги използват. Това е проблем не само за България, а и за целия Европейски съюз и световен проблем. Често такива продукти се разпространяват по интернет, което затруднява разкриването им.

За противодействие на разпространението на фалшиви лекарствени продукти е създадено международно законодателство и инициативи, като MEDICRIME Конвенция, приета от Комитета на министрите на СЕ - декември 2010, дейности на СЗО (Световната здравна организация) и др., в които Националната Антидопингова организация следва да се включи и активно да обменя информация.

По изпълнение на **Директивата за фалшивите лекарствени продукти (ЕС2011/62)** България я транспонира в своето законодателство чрез **изменение на Закона за лекарствените продукти в хуманната медицина**, в сила от 02.01.2013г.

Промените, свързани с въвеждането на изискванията на Директива 2011/62/ЕС по **отношение на предотвратяване на навлизането на фалшифицирани лекарствени продукти** в законната верига на доставка са:

- Въвеждане на легална дефиниция на понятието **„фалшифициран лекарствен продукт“**.
- Транспониране на изискванията на изменителната директива относно определянето на самостоятелен режим по отношение на производството, вноса и търговията с активни вещества, както се предвиждат и задължения за производителите на лекарствени продукти за извършване на проверка на използваните от тях активни вещества.
- Уреждане на правната фигура и изискванията към посредниците в областта на лекарствените продукти – лица, участващи в продажбата или закупуването на лекарствени продукти, без самите те да ги продават или закупуват и без да притежават и боравят физически с тях.
- Създаване на разпоредби, регламентиращи изискване върху лекарствените продукти да бъдат нанесени показатели за безопасност, чрез които да може да се извършва проверка на всяка доставена опаковка от продукта. С оглед извършването на

проверка на произхода на лекарствените продукти се определят конкретни задължения за всички участници на фармацевтичния пазар – производители, търговци на едро и дребно и посредници.

- Прецизиране на правомощията на ИАЛ предвид извършването на необходимия контрол върху лекарствените продукти, пуснати на пазара.

От всичко казано до тук, **се налага извода**, че в целия този процес на проследяване на пътя на фалшивите лекарствени продукти, голям дял от които имат допинг веществата, е целесъобразно активно да участва и **Антидопинговия център** и това да е регламентирано във вътрешната, национална нормативна уредба.

Антидопинговият център не може да остава безучастен или страничен наблюдател при разкриване на фалшивите лекарствени продукти, защото те са потенциално рискови за здравето на спортистите и за възникване на положителни допинг случаи в резултат от **аналитичните нарушения на антидопинговите правила**, както и за възникване на допинг случаи в следствие на **неаналитични нарушения на антидопинговите правила (притежание, трафик или опит за трафикиране на допинг вещества и др.)**.

Антидопинговият център следва да инициира законодателни промени в тази посока, мерки, които да бъдат предприети за предотвратяване разпространението на подобни продукти, да разработи **система за оценка на риска** за здравето и на допинг риска за спортистите от приема на такива продукти, да създаде информационен портал за спортистите за потенциалната заплаха от приема на фалшиви лекарствени продукти.

Наред с риска от прием на фалшиви лекарствени продукти, голям проблем за спортистите са и приема на хранителни добавки, със съмнителен или не дотам ясен произход замърсени с допинг вещества. Заради многото случаи през последните години на открити такива продукти при изследвания от Антидопинговите

лаборатории, WADA официално въвежда в Кодекса дефиниция за **Contamination product** (Замърсени продукти), а именно: **„Продукт, който съдържа Забранена субстанция, която не е изписана на етикета на продукта или не е приложена информация налична в сравнително Интернет търсене“**.

Текстове за привеждане в националните регулации на хранителните добавки има и в Конвенцията на ЮНЕСКО за борба срещу употребата на допинг, които **реално трябва да се транспонират в българското законодателство**.

Каква е регулацията на трафика и разпространението на допинг веществата в България към момента?

Според **Национална агенция "Митници", сектор „Наркотици, оръжия и прекурсори“** е необходимо специално разрешително за внос на вещества с ограничен режим. Настоящите правни инструменти позволяват да се конфискуват някои вещества, като **Анаболните андрогенни стероиди (ААС)** или **Човешки хормон на растежа**. Но, обикновено, внасянето на незаконни стоки в страната се счита за административно нарушение. Когато веществото е идентифицирано като лекарствен продукт, се търси съдействието на Българската агенция по лекарствата (ИАЛ). Ако веществото е хранителна добавка, случаят се разглежда в партньорство с Агенцията по безопасност на храните (БАБХ). За трафик на наркотици, стимуланти и прекурсорите има добре установени правни инструменти (ЗКНВП).

Законодателството срещу трафика не може да бъде приложено за ААС и някои други допинг вещества.

Необходимо е **изменение на закона за наркотиците**, според специалисти от митниците, което да криминализира трафика и другите начини за ползване на ААС и други допинг вещества или да се създаде **специфично законодателство относно допинг веществата**, включващо производството, трафика, притежаването и

разпространението им, което да „развърже ръцете“ на митническите и полицейски органи.

Към момента недостатъчната ресурсна обезпеченост, законови ограничения, недостатъчната координация между различните контролни органи и институции и корупцията в областта, поставят страната ни в незавидна ситуация – състояние на безконтролна употреба и разпространение, често на фалшиви лекарствени продукти и допинг вещества, високо-рискови за здравето на приемащите ги.

В заключение, следва да се подчертае, че антидопинговите норми по своя произход, същност и система от наказания са изключително сходни на **нормите на административно-наказателното и наказателното право**. В най-голяма степен те се доближават до нормите, определящи **имуществената и дисциплинарна отговорност** на лицата, практикуващи определени професии. Последните норми също са сходни на наказателно-правните. Редица държави от ЕС като Белгия, Дания, Франция, Гърция, Италия, Австрия, Португалия и Испания са включили **употребата на допинг сред престъпленията** съгласно националните им законодателства. България също трябва да избере дали да инкриминира употребата на допинг?

Със сигурност обаче правната регулация на борбата с допинга, изразена в приемането на подзаконов акт на МС, по никакъв начин не допринася за изграждането на стройна и непротиворечива правна уредба в тази област. В едно с Правилника за устройството и дейността на Антидопинговия център в Република България те не допринасят за изграждане на достатъчно устойчива и ефективна система за допинг контрол и превенция (СДКП) в страната.

От всичко казано до тук се налага **извода**, че е безспорна необходимостта от усъвършенстване на нормативната уредба в

антидопинговата област, обоснована освен от горепосочените аргументи, така също и от:

- изискванията към страните за криминализиране на допинга (по препоръка на Европейската комисия);
 - новостите от ревизирания Антидопингов кодекс на WADA, приет на Световната конференция в Йоханесбург, който влиза в сила от 1.01.2015г.;
 - създаване на партньорства между правоприлагащите органи на държавите-членки на ЕС (гранична охрана, полиция, митници и т.н.), антидопинговите лаборатории и Интерпол за навременен обмен на информация относно нови допингови вещества и практики;
 - третиране на търговията с нелегални допингови вещества, като търговията с нелегални лекарствени средства за целия ЕС (по препоръка на Европейската комисия);
 - необходимостта от специален антидопингов закон или препращане към други специални закони (при сключване на договори/спогодби за партньорства с полицията, фармацевтичния регулатор и здравните власти, за да се контролират: т.б. *притежаване на забранени субстанции или забранени методи;* и т.7. *трафикът или опитът за трафик на забранени субстанции или забранени методи;*, и **които не се покриват/изпълняват със сегашните регулации според Наредбата.**
 - да се смени името на **Наредбата** (в случай, че остане), защото борбата срещу допинга в съвременния свят е по-всеобхватна и **надхвърля многократно обхвата на допинг контрол само при тренировъчна и състезателна дейност;**
 - да се включи контролът на хранителни добавки / фитнес центрове, чрез подходящи законодателни мерки.
- ☞ *Антидопинговият център* е целесъобразно да инициира **законодателни промени, мерки**, които да бъдат предприети за

предотвратяване и разпространението на *фалшиви лекарствени продукти, хранителни добавки* със съмнителен или недостатъчно ясен произход.

- АДЦ следва да **координира** своята дейност с административните структури отговорни за контрола на храните - БАБХ и лекарствените продукти - ИАЛ, в рамките на страната, както и с партньорски организации в международен план.

Антидопинговата дейност е **постоянно развиваща се**. Това особено се отнася за **организационната дейност**. Макар и догонваща, тя трябва да генерира ресурси, да увеличава потенциала си, да става все по-мощна и обединена, за да може да отговори адекватно на бързо разрастващия се феномен – допинга.

Допинговото поведение стана синоним на злоупотребата с лекарствени продукти и хранителни добавки не само сред спортистите, а и сред младите хора, тренирайки любителски във фитнес залите, за да ваят телата си и сред по-големите, практикуващи спорт за удоволствие.

Проблемът с допинга сред **подрастващите** е целесъобразно да бъде решен чрез промотиране на антидопингова култура сред тях, от най-ранна детска възраст и в обществото като цяло. АДЦ следва да утвърди **устойчив поведенчески модел** сред младите хора за неизползване на допингови и наркотични вещества, на лекарствени продукти с нетерапевтична цел, на хранителни добавки с неизвестен или съмнителен произход и на фалшиви лекарствени продукти.

От ключово значение за изграждане на съвременна, ефективна антидопингова система в България е **разработване на стратегически план**. Разработването на национална стратегия е с цел да се фокусират дейностите и ресурсите на Антидопинговия център за **по-ефикасно и ефективно** развитие на антидопинговата дейност в Р България в един

по-дългосрочен период, както във функционален, така и в институционален аспект;

Антидопинговият център в Р България следва да развие и реализира **система за допинг контрол и превенция (СДКП)**, която да отразява законовите норми и регулации и съвременните тенденции и световни предизвикателства в тази област, както и спецификите за страната, в координация с други български и международни институции. Той самият постоянно трябва да се развива и усъвършенства в съответствие със световните изисквания и да ги имплементира адекватно и ефективно в страната.

БИБЛИОГРАФСКА СПРАВКА

International Agreements

World Anti-Doping Code (2003)

UNESCO International Convention against Doping in Sport (October 2005)

World Anti-Doping Code(2003), revised (2008)

World Anti-Doping Code(2003), revised (2014)

ISPPPI – Международен стандарт за защита на личността и личните данни

ISTUE – Международен стандарт за изключения за терапевтична употреба

The Prohibited List – Международен стандарт/Списък на забранените субстанции и методи

IST – Международен стандарт за тестване и разследвания

ISL – Международен стандарт за лабораториите

Ползвани национални нормативни документи

Подписан от РБ Кодекса на Световната антидопингова агенция (WADA)-2003г.

Подписана Декларацията от Копенхаген – 2003г.

Ратифициран от Народното събрание на РБ Допълнителен Протокол към Конвенцията срещу употребата на допинг на Съвета на Европа- 9.02.2005г.

Ратифицирана със Закон от НС на РБ и влязла в сила Конвенция за борба с допинга на ЮНЕСКО- в сила от м. март 2007г.

Закон за физическото възпитание и спорта – изм. и доп. ДВ. бр.21 от 8 Март 2014г.

Наредба за допинг контрол при тренировъчната и състезателната дейност в Република България- В сила от 03.05.2011 г. Приета с ПМС № 105 от 20.04.2011 г. и изменения

Правилник за устройството и дейността на Антидопингов център- Приета с

ПМС № 105 от 20.04.2011 г., обн., ДВ, бр. 35 от 3.05.2011 г., в сила от 3.05.2011 г., изм.

Ползвани литературни източници

На български език

1. Арабаджийски, Н. Проблеми на стратегическото планиране в публичния сектор на Република България, 2011 г., с.9. ebox.nbu.bg/pa2011/5_N.ARABADJIISKI.pdf.

2. Колев, Б. Борбата с допинга в България – между допинг полиция и допинг инквизиция – сп. Общество и право, бр. 8/2008.

3. Пеев, Г. Достъпът до информация в някои европейски администрации в сб. Евроинтеграция и административна реформа – С. 2001

4. „Практически правови въпроси на международните организации“ Женева, 20-21 март 2009 - Работен документ за конференция по световно административно право

На чужд език

1. *Australian Sports Anti-Doping Authority Regulations 2006* (Cth)
WADA, *Play True*, Issue 1 (2007) Houlihan, B. (1998).

2. *Dying to Win: doping in sport and the development of anti-doping policy*. Strasbourg: Council of Europe

3. KPMG (2002) : *A (socio)economic analysis of doping in elite sport* . KPMG, Bureau voor Economische Argumentatie, Hoofddorp, The Netherlands, in association with T.M.C Asser Instituut, The Hague, The Netherlands

4. UK World Sport, *Modernisation of the UK's National Anti-Doping Organisation Summary Document: February 2008* (February 2008)

5. Marriott-Lloyd, Paul, *Drugs in Sport: UNESCO Provides an International Legal Framework*, available at: http://portal.unesco.org/shs/en/ev.php-URL_ID=9682&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=-465.html (21 April 2008)

6. Council of Europe (2006): Reports on Compliance with the Anti-doping Convention

(Available at: http://www.coe.int/T/E/cultural_cooperation/)

7. Dean, M. (1999). *Governmentality: Power and rule in modern society* . London: Sage. Department for Culture Media & Sport (2000). *A sporting future for all* . London: DCMS. *government's sport and physical activity objectives* . London: DCMS/Strategy Unit.

Интернет сайтове

1. Антидопингов център – България - <http://www.anti-doping.government.bg/>.

2. iNADO (Институт на Националните Антидопингови организации) http://inado.org/uploads/3/1/2/9/3129436/strategic_plan_2012-2015_2012_november.pdf.

3. Министерство на физическото възпитание и спорта: <http://mpes.government.bg>.

4. Regional Anti-Doping Organization: http://www.sportingpulse.com/assoc_page.cgi?c=2-3612-0-0-0.

5. World Anti-Doping Agency: <http://www.wada-ama.org/en>

